

KONINKLIJK
OUDHEIDKUNDIG
GENOOTSCHAP

jaarverslag

CLVI

2013

VERSLAG VAN HET BESTUUR

Uitgebracht in de 156ste jaarvergadering op 24 maart 2014

door Chris P. van Eeghen

Algemeen.

Het verslagjaar 2013 stond nog steeds in het teken van de heropening op 13 april 2013 van het Rijksmuseum en de verhuizing van ons kantoor en onze collecties daarheen terug op 5 april 2013.

In het Bijbels Museum werden de laatste lezingen gehouden: in het voorjaarseizoen hield eerst Bert Gerlagh een lezing over de tentoonstelling van tekeningen van het KOG (Atlas Amsterdam) in het Rembrandthuis, daarna lichtten Ingeborg de Roode, Marjan Boot en Carolien Glazenburg, conservatoren van het Stedelijk Museum Amsterdam, de 'Collectie-presentatie Vormgeving' in dat onlangs heropende museum toe. De maartlezing werd gehouden door Norbert Middelkoop over 'Jacob Bicker Raye als kunsthistorische bron', en tenslotte in april de Jaarvergadering met de lezing van Judikje Kiers over het Bijbels Museum en Ons' Lieve Heer op Solder. Wij denken met warmte terug aan de gastvrijheid van het ons welkome Bijbels Museum en het gezellige glas wijn in de tuinkamer van de Cromhouthuizen.

In het najaar werd de eerste lezing in het Auditorium van het nieuwe Rijksmuseum gehouden door Ludo van Halem: 'Nieuw in het RM, de 20-ste eeuw!' In november hield Marc Hameleers zijn lezing 'Kaarten van Amsterdam'. In december vond een dubbellezing plaats: Fusien Bijl de Vroe las de lezing voor van Peter Hecht; vanwege een ongeval kon hij zelf niet aanwezig zijn: 'De 19de-eeuwse oprichter van KOG en Vereniging Rembrandt: Daniel Franken Dzn'. Ad de Jong over het onderwerp: 'Tussen de individuele mecenas en 'crowdfunding'. Een hernieuwde rol voor de verzamelende genootschappen in het museale veld'.

De leden

Twee leden verloren wij het afgelopen jaar door overlijden:

- De heer H. van Haaps, Blaricum
- De heer H. Wolzak, Edam

Wij danken hen voor hun vaak langdurige lidmaatschappen en herdenken hen.

In het jaar 2013 nam het aantal leden weer toe, van 559 leden in 2012 tot 581 aan het einde van 2013. Dit was te danken aan 43 nieuwe leden, die de 19 opzeggingen en 2 royeringen meer dan goed maakten. Deze nog steeds voortdurende stijging van het aantal leden verheugt het bestuur, hoewel het nog ver verwijderd is van de duizend leden, die Norbert van den Berg in 2008 in zijn eerste bestuursvergadering als doel had gesteld.

Nieuw benoemde ereleden:

Nazaten van ruimhartige schenkers, de families Six en De Graeff werden qq benoemd:

- Jhr. ir Jan Jaap de Graeff
- Jhr. dr Jan Six

Nieuwe Leden voor het Leven:

Mevrouw L. Klijs-Sanders, Amsterdam

Gravin A.A.C. van den Bosch-barones van Heeckeren van Brandsenburg,
Noordwijkerhout

Mevrouw A. Wilhelmus-Koning, Amsterdam

Activiteiten voor de leden.

De 155ste algemene ledenvergadering werd op 22 april 2013 gehouden met als traditionele 'hoogtepunten' het jaarverslag 2012 met het financiële jaarverslag.

Het ledenprogramma telde naast de zes lezingen, voorafgaande aan de opening van het Rijksmuseum een pre-view voor leden op 7 april. Eerder in het jaar waren er in februari twee bezoeken georganiseerd aan de tentoonstelling 'Langs Amsterdamse Grachten' van tekeningen uit de Atlas Amsterdam in het Rembrandthuis met een inleiding door Leonoor van Oosterzee. Op 30 november vond een bezoek plaats aan de tentoonstelling in museum Paleis Het Loo, 'Koninklijke Reiskistjes', samengesteld door de KOG-penningmeester Jaap Kamp en zijn echtgenote Mies Kamp-Heldring. Al deze activiteiten mochten zich verheugen in de warme belangstelling van steeds andere groepen leden en hun introducé(e)s.

KOG-hoogleraar

De KOG-hoogleraar, Ad de Jong zette zijn werk voort. De in september 2012 gestarte masterwerkgroep (*Kunst en geschiedenis in één museale presentatie: kruisbestuiving of stoorzender?*) werd mede begeleid door docenten museologie aan de UvA.

Op 1 augustus 2012 heeft Ad de Jong de leeftijd van 65 jaar bereikt. De decaan heeft hem toegelaten tot de emeriti regeling. Deze regeling maakte het mogelijk onderzoeksprojecten uit te voeren, (master)onderwijs te blijven geven en promovendi te begeleiden. De opleiding Algemene Cultuurwetenschappen (ACW) ging ermee akkoord dat hij in 2013 nog een module in het masteronderwijs heeft gegeven.

Er is verder gezocht naar een oplossing voor de kosten die moeten worden gemaakt voor het benoemen van een opvolger.

De Verzamelingen.

Het afgelopen jaar was er veel aandacht voor onderhoud en het beheer van onze eigendommen. De objecten zijn, behalve een groot aantal in eigen beheer in bruikleen verspreid over ruim 30 musea en andere instellingen. Het bruikleen aan het Rijksmuseum betreft veruit het grootste aantal objecten. De Intentieverklaring die in 2011 met het Rijksmuseum werd afgesloten over het toekomstig bruikleen, zal worden opgevolgd door een alomvattende nieuwe overeenkomst.

De verzamelingen in eigen beheer

Voor onze verzamelingen in eigen beheer verwijzen we naar de verslagen van alle Commissies, volgend op dit jaarverslag.

Aanwinsten:

- Jaarpenning 2013 van Vereniging van Penningkunst: Catrien van Amstel 'Vergezichten'
- Penning gemaakt door Marianne Letterie ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan van het Deutzenhofje te Amsterdam in 1995 (4 februari van mevrouw Postma-Krijnen, Amsterdam).
- Architectuur tekening 'Ontwerp Schoorsteen in de gevel', gesigineerd A.H. Jansen, sept 1917 (mei van Michiel Jonker, Amsterdam).
- Schetsboekje met daarin het wel en wee van een familie getekend door een amateur. Datering: ca. 1910. Herkomst: waarschijnlijk Utrecht want gekocht in boekhandel aldaar (juli van Michiel Jonker, Amsterdam).
- Waaier van struisvogelveren in 1929 door de moeder van aanbieder in Nederlands Indië gekocht in 1929 (11 oktober van mevrouw Van Oostrom-Geleijns, Zaltbommel).

De collectie op reis / bruiklenen

A. Objecten in KOG-beheer

- Het Rembrandthuis, de tentoonstelling van 26 januari tot 26 mei 'Langs Amsterdamse grachten. Tekeningen van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap': 69 tekeningen uit de Atlas Amsterdam en een plattegrond van Amsterdam.
- Bijzonder Collecties, Universiteit van Amsterdam, de tentoonstelling van 15 februari tot 20 mei '1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis': oorkonde van 17 maart 1259 voor de abdij van Rijnsburg met de zegels van Aleid van Henegouwen, Elisabeth van Brunswijk, Machteld van Brabant en Richardis van Holland
- Stadsarchief Amsterdam, de tentoonstelling van 15 februari tot 26 mei 'Booming Amsterdam': 5 tekeningen, 1 plattegrond, 2 uitgiftekaarten uit de Atlas Amsterdam
- Museum Huis van Gijn, de tentoonstelling van 28 april tot 13 oktober 'Vader & Zoons, opvoeden en spelen rond 1800': Jacob de VosWz, Boekjes Vader en Zoons (HS 70 t/m 77)
- Stedelijk Museum Zutphen, de tentoonstelling van 23 juni tot 1 september 'Handel aan de wandel – straatverkopers in beeld': 5 tekeningen en 2 prenten uit de Atlas voor Zeden & Gewoonten

B. Objecten in beheer bij Rijksmuseum

Vanwege bruikleenstop bij Rijksmuseum tot september 2013, slechts één bruikleen:

- Wallraf-Richartz-Museum, Keulen, de tentoonstelling van 20 september 2013 tot 9 februari 2014 'The painters' secrets - Cologne circa 1400': Bourgondisch schild met het geschilderde wapen van Keulen (NG-KOG-2517-B).

Publicatie

Ter gelegenheid van de heropening van het Rijksmuseum stelde Norbert van den Berg met Bieke van der Mark en Tristan Mostert, freelance kunsthistorici, de publicatie *Bewaard voor Nederland in het Rijksmuseum* samen over de KOG-objecten in bruikleen bij het Rijksmuseum die in de nieuwe opstelling van het Rijksmuseum staan.

Bestuurszaken.

Het bestuur kwam vijf keer in vergadering bijeen. Daarenboven bezochten bijna alle bestuursleden regelmatig het kantoor in de Frans van Mierisstraat, na april in de Teekenschool, om met administrateur het Genootschap draaiende te houden.

Door de sterk toegenomen activiteiten, ook van de commissies, is het soms behoorlijk, maar wel gezellig druk op ons kantoor.

Er was een wijziging in de samenstelling van het bestuur: Na een succesvolle periode van 5 jaar heeft Norbert van den Berg besloten af te treden. Een opvolger kon worden gevonden. Ondergetekende, Chris van Eeghen heeft hem graag willen opvolgen.

Ook Ingrid Oud zette haar werkzaamheden ten behoeve van de digitalisering voort. Het pilot project voor de digitalisering van de collectie Munten en Penningen is met de hulp van onze professionele registrars in 2013 afgerond.

De samenwerking met het administratiekantoor Omnyacc, Muller & Co te Hoorn, kantoor waaraan de financiële administratie is uit besteed, verloopt geroutineerd.

Het jaar 2013 kon met een licht positief resultaat worden afgesloten, vooral dankzij meer leden en minder administratiekosten. Verheugend is dat conform de begroting een bedrag op zij gezet kon worden ten gunste van de aankoopfondsen.

Het bestuur overweegt om in de komende jaren de “samenstellingsverklaring” van het administratiekantoor te vervangen door een “beoordelingsverklaring” mede met het oog op een toenemend aantal externe sponsors.

De samenwerking met het Rijksmuseum groeide onder de toegenomen spanning van alle voorbereidingen van de heropening en de vele activiteiten van het Genootschap, waarbij de wederzijds goede relatie kon worden behouden. De publicatie “Bewaard voor Nederland in het Rijksmuseum” werd aan alle medewerkers van het Rijksmuseum aangeboden als nieuwjaarsgeschenk.

Het functioneren van de administrateur van het KOG, Miekie Donner, voldeed ook dit jaar volledig aan de hoge verwachtingen van het bestuur. Ook naar de leden vervult zij een belangrijke rol. Vooral aan de verhuizing heeft onze administrateur Miekie Donner zeer veel extra tijd besteed, daarvoor onze grote waardering.

Samenwerking met de vereniging Rembrandt

Een belangrijk punt dat aandacht vroeg van het bestuur was de mogelijkheid om tot samenwerking te komen met de Vereniging Rembrandt d.m.v. een fondsenwervende KOG-Rembrandt Cirkel. Met deze vereniging ziet het bestuur de noodzaak het particulier initiatief op moderne wijze te stimuleren. Op deze Cirkel zou het KOG met instemming van de Vereniging Rembrandt een beroep kunnen doen bij aanschaf van belangrijke voorwerpen.

Op de KOG-bijeenkomst half december is deze Cirkel gelanceerd. Direct volgden al enige aanmeldingen voor dit gremium.

Raad van Advies.

In het jaar 2013 kwam de Raad van Advies weer bijeen en wel op 7 mei 2013. Van het Genootschap namen hieraan deel de voorzitter en penningmeester, gesecondeerd door het bestuurslid collecties, Ch. van Rappard-Boon. De Raad bestaat uit Wim Pijbes voorzitter (algemeen directeur Rijksmuseum) met als leden de directeur van de Rijksdienst Kunsthistorische Documentatie en de voorzitter van de Nederlandse Museumvereniging. We bespraken de lopende zaken waaronder de huisvesting van het KOG en de te vernieuwen bruikleenovereenkomst.

De bijeenkomsten met de Raad waren de afgelopen jaren ook belangrijk om de goede relatie met het Rijksmuseum te onderhouden, zoals eerder gezegd zakelijk, maar hartelijk.

Dit is het eerste jaarverslag van deze voorzitter. Veel dank is het KOG verschuldigd aan de vorige voorzitter Norbert van den Berg. Hij hoopt dat hij als zijn opvolger de hoge ambitie van duizend leden waar kan maken.

DE VERZAMELINGEN

BIBLIOTHEEK

Algemeen:

In de commissie hebben zitting: Ellen Grabowsky, Geert-Jan Koot en Adriaan Plak. In totaal zijn 5694 KOG-records in de bibliotheekcatalogus opgenomen. Bovendien zijn 1689 records van de bibliotheek van de Schutterij opgenomen, de zgn. KOGS records waarvan 639 unieke records (die niet voorkomen in andere gepubliceerde bibliotheken).

Aanwinsten

Op de valreep van het jaar kon worden verworven het onbekende boek van Carel Bouman, Geestelyke gezangen uit 1727. Het KOG bezit een rijk geïllustreerd handschrift met dezelfde titel door Carel Bouman uit 1736 (KOG Hs 2) en een portret door Cornelis Troost uit 1739 (SK-C-1193).

Overige aanwinsten:

- Marc Hamelers e.a., Kaarten van Amsterdam deel I en II, Uitgeverij THOTH – Stadsarchief Amsterdam, Amsterdam 2013
- Jan Greive, Johan Conrad Greive, Scriptum Art, Schiedam 2013
- B. van der Mark, T. Mostert, N.P. Van den Berg, Bewaard voor Nederland in het Rijksmuseum, Koninklijk Oudheidkundig Genootschap/Thoben Offset, Nijmegen 2013
- F. Grijzenhout, N. van Sas, W. Velema Het Bataafse experiment. Politiek en cultuur rond 1800, VanTilt, Nijmegen 2013
- Pieter Vlaardingerbroek (red.) De Wereld aan de Amsterdamse grachten, Bureau monumentenzorg & Archeologie Amsterdam/Uitgeverij Bas Lubberhuizen, Amsterdam 2013
- Théodore Duret, Les Peintres Impressionistes, Librairie Parisienne, Paris 1878
- C. Iesger, Het winkellandschap van Amsterdam. Stedelijke structuur en winkelbedrijf in de vroegmoderne en moderne tijd, 1550-200, Verloren, Hilversum 2013
- Grachtenhuizen, gefotografeerd door A. Bronkhorst, Lectura Cultura Books, Amsterdam 2013
- J. Visser, M. Dicke, A. van der Zouwen (red & samenstelling), Nederlandse Ondernemers 1850-1950, Walburg Pers, Zutphen 2013
- Carel Bouman, Geestelyke gezangen. geregeld na de inwendigen Godsdienst, de Godspraken, en de Wijsbegeerte, Jan Roman, Amsterdam 1727 (reeds hiervoor vermeld)

Conservering

De nieuwe boekendepots van het Rijksmuseum in het tunnelgebouw van het hoofdgebouw voorzien in een afzonderlijk afgesloten depot voor de boeken van het KOG die in bruikleen zijn bij de bibliotheek van het Rijksmuseum. Deze ruimte is ingericht met voldoende rolstellingen om ook onderdak te bieden aan de bibliotheek en de archieven van de Schutterij. In februari zijn de boeken van het KOG overgebracht vanuit de Frans van Mierisstraat en geplaatst in het nieuwe depot. De oude drukken zijn uit de zogenaamde boekenschoenen gehaald en in de juiste volgorde geplaatst. Geconstateerd is achterstallig onderhoud aan de collectie.

Bibliotheek van de Schutterij

De boekerij van de Schutterij is overgedragen door de Commissie Burgerbewapening en Schutterij in het beheer van de Commissie van de Bibliotheek. In februari zijn alle boeken overgebracht van het depot in Lelystad naar het nieuwe depot van het Rijksmuseum. In de archiefruimte van het KOG in de kelder van de Frans van Mierisstraat werden aangetroffen een groot aantal dozen met archiefmateriaal en gedrukt materiaal behorende tot de verzameling van de Schutterij. Deze dozen zijn toegevoegd aan de bibliotheek van de Schutterij. Het gevolg van deze vondst is dat er veel meer items moeten worden beschreven dan de aanvankelijk geschatte omvang van 2500 boeken.

Het Rijksmuseum heeft een voltijds catalograaf aangesteld bij de afdeling Bibliotheek om deze collectie te ontsluiten. In 2013 heeft de heer Onno Schellekens 1869 bibliografische records aangemaakt en 2708 banden verwerkt in het catalogussysteem. De gecatalogiseerde boeken zijn opgenomen in de webcatalogus van het Rijksmuseum, in de Nederlandse Centrale Catalogus (NCC) en in WorldCat. Bij de catalogisering is gebleken dat 639 van de 1869 titels in geen andere bibliotheek in de wereld zijn aangetroffen of zijn ontsloten. Er wordt niet ontdubbeld, aangezien we van mening zijn dat het een historische collectie betreft die zijn belang mede ontleent aan de onderlinge samenhang. Indien nodig voor het behoud van de boeken worden conserverende handelingen uitgevoerd, zoals het ruimer plaatsen van de brochures in toegevoegde archiefdozen.

Bezoek

In de studiezaal van de bibliotheek van het Rijksmuseum werden 157 boeken van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap opgevraagd.

Bruiklenen

Museum Huis van Gijn, 28.04-13.10.2013: Vader & Zoons, opvoeden en spelen rond 1800: *Jacob de VosWz, Boekjes Vader en Zoons* (HS 70 t/m 77)

Planning 2014

- Afronding van de ontsluiting van de bibliotheek van de Commissie Burgerbewapening en Schutterij. Aanvang 1 januari 2014 voor 12 maanden 1 fte. door het Rijksmuseum betaald.
- Conserverende handelingen en schade inventarisatie aan de oude drukken en bijzondere werken. Het Rijksmuseum stelt voor een periode van 12 maanden een medewerker aan voor 2 dagen per maand om de boeken te voorzien van een op maat gemaakte beschermende omslag. Tevens zal deze medewerker een schade inventarisatie uitvoeren.
- Na afronding van de catalogisering van de bibliotheek van de Schutterij een publicatie voorbereiden. Tevens een toegang tot deze deelcollectie aanbieden op de website van het KOG en in de webcatalogus van het Rijksmuseum.
- Een publicatie voorbereiden over de aanwinst Geestelyke gezangen van Carel Bouman en de relatie met het gelijknamige handschrift.
- Inventarisatie van het nog niet catalogiseerde deel van de KOG bibliotheek op het gebied van munten en penningen.
- Uitvoering geven aan het beleidsplan.

ATLAS VAN AMSTERDAM

Algemeen:

In de commissie hebben zitting Chris P. van Eeghen, Robert-Jan te Rijdt, Bert Gerlagh, Leonoor van Oosterzee en David Mulder

De commissie is voortgegaan met de beschrijving van de tekeningen die gesepareerd zijn uit de atlasmappen van de grafiek en drukwerken. Hiertoe is de commissie bijna elke maand bijeen geweest.

Carolus van Doornen heeft als vrijwilliger de eerste 3 maanden van het jaar bestanden ingevoerd in Adlib aan de hand van een basisregistratie, ingevuld door de commissie, aangevuld en ingevoerd in Adlib.

Vanaf november heeft Lotte Jaeger als vrijwilliger dit werk twee ochtenden in de week op het KOG-kantoor voortgezet, beginnend bij de dozen A-formaat, selectie Van Regteren Altena.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

- Het Rembrandthuis, Langs Amsterdamse grachten. Tekeningen van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, 26.01-26.05.2013: *69 tekeningen uit de Atlas Amsterdam en een plattegrond van Amsterdam*

- Stadsarchief Amsterdam, Booming Amsterdam, 15.2-26.05.2013: *5 tekeningen, 1 plattegrond, 2 uitgiftekaarten uit de Atlas Amsterdam*

Bezoekers: 4

Aanwinsten:

Geen

ATLAS VAN AFBEELDINGEN BETREFFENDE ZEDEN EN GEWOONTEN

Algemeen:

De commissie van de Atlas Zeden en Gewoonten bestaat uit de leden:

Daniel Horst, Janine Grünfeld, Machteld Löwensteyn, Eva Schimmelpenninck en Helen Schretlen (voorzitter).

De commissie kwam in 2013 twee maal bij elkaar:

Op 2 mei, voor het eerst in het nieuwe Rijksmuseum. We bekeken o.l.v. Mieke Donner het depot waar de portefeuilles van de Atlas Z&G begin april hun nieuwe huisvesting kregen.

Op 7 november. Tijdens deze bijeenkomst werd bijgepraat over de invoer van de prenten en tekeningen uit de Atlas en de problemen die zich voordoen. Machteld Löwensteyn bood aan voor de KOG website een korte beschrijving te maken van de tekening *Lezende vrouw* door de Amerikaanse kunstenaar Gretchen Rogers. (1881-1967). Het betreft een schenking uit 2012.

Het belangrijkste agendapunt was ook dit jaar weer de digitalisering van de Atlas, de invoer van de gegevens van de prenten en tekeningen door Janine Grünfeld en Eva Schimmelpenninck. Het omvangrijke project vordert gestaag. De problemen die zich voordoen, worden in eerste instantie voorgelegd aan Daniel Horst. In een enkel geval wordt onderzoek gedaan.

Plannen voor 2014

- Doorgaan met de invoer van de collectie Zeden & Gewoonten
- Meer kennis vergaren over de inhoud van de Atlas, zodat daar meer bekendheid aan kan worden gegeven d.m.v. een schouw, publicaties en tentoonstellingen
- Opruimen van aanwinsten en bruiklenen

Bruikleen aan tentoonstellingen:

- Stedelijk Museum Zutphen, Handel aan de wandel – straatverkopers in beeld, 23.6-01.09.2013, *5 tekeningen en 2 prenten*

Bezoekers: 7

Aanwinsten:

De heer Michiel Jonker schonk de Atlas een humoristisch familieverhaal in strip, waarschijnlijk afkomstig uit Utrecht.

MUNT- EN PENNINGKABINET

Algemeen:

Twee leden van de Commissie Munten en Penningen hebben in het jaar 2013 in dienst van het KOG het resterende deel van de collecties munten (ruim 4000 exemplaren) en penningen (ruim 2000 stuks) grotendeels beschreven en in de database van het Rijksmuseum ingevoerd; dit is mogelijk gemaakt door royale giften van het Pruikenfonds en mevrouw C.L. de Carvalho-Heineken. Er rest voor het jaar 2014 nog maar enkele weken werk aan de penningcollectie. Het zal daarna nog geruime tijd duren eer alle objecten op foto zijn gezet. Dit pilotproject voor de inventarisatie en ontsluiting van de gehele KOG-collectie wordt algemeen als succesvol beschouwd. In het heropende Rijksmuseum is een vitrine ingericht met munten en penningen, waarvan de circa 80 munten deel uitmaken van de KOG-collectie. Deze kleine expositie bevindt zich in de bibliotheek waar zo'n eeuw geleden de complete numismatische verzameling van het KOG stond uitgesteld. Het ligt in de bedoeling de inhoud van de vitrine iedere twee à drie jaar te verversen.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

Geen

Bezoekers:

Velen aan opstelling in Rijksmuseum (ruimte 2.16)

Aanwinsten:

- Jaarpenning 2013 van Vereniging van Penningkunst: Catrien van Amstel 'Vergezichten'
- Penning gemaakt door Marianne Letterie ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan aan van het Deutzenhofje te Amsterdam in 1995. (4 februari van mevrouw Postma-Krijnen, Amsterdam).

GEVELSTENEN EN BOUWFRAGMENTEN

Algemeen:

In de commissie hebben zitting Onno Boers, Norbert van den Berg en Michiel Jonker. De Gevelsteen *De Essenboom* (KOG-ALS-125) is teruggeplaatst in de gevel van Vijzelstraat 15, Amsterdam.

Drie gevelstenen:

- Steen met vrouw Fortuna (KOG-ALS 29)
- Steen met mannetje op een fontein (KOG-ALS-127)
- Steen met Delfse Lampetkan (KOG-ALS-140)

opgesteld in de Munttoren zijn ter beschikking van VVAG gesteld ter herplaatsing op historisch kadastrale plek

Architectuur tekeningen:

Michiel Jonker heeft een begin gemaakt met het digitaal ontsluiten van de aanwinst Collectie Kok, verworven in 2003 op de veiling Bub Kuyper.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

Geen

Bezoekers:

Velen in de St. Luciensteeg

Aanwinsten:

Geen

BURGERBEWAPENING EN SCHUTTERIJ

Algemeen:

De commissie bestaat uit de heren Peter Jansen en Rob Joghems en mevrouw Eveline Sint Nicolaas.

De boekencollectie van de Commissie Burgerbewapening en Schutterij, die in het jaar 2012 is overgedragen aan het Rijksmuseum, is in dit jaar voor meer dan de helft ingevoerd in de digitale catalogus van de bibliotheek van het Rijksmuseum. Ook de dozen met drukwerk worden in dit systeem geregistreerd en zijn nu via World Cat voor iedereen toegankelijk. Ongeveer 36 % van de tot nu toe ingevoerde titels waren nog niet vindbaar via World Cat.

Een filter op de bibliotheekcatalogus maakt het mogelijk uitsluitend binnen de Schutterij-collectie te zoeken. Het invoeren van de collectie zal in het volgende jaar worden afgerond.

Met de verhuizing van de depots van het Rijksmuseum van de Frans van Mierisstraat naar het Museumplein, zijn de dozen met drukwerk naar de depots van de bibliotheek verhuisd. De boeken zijn vanuit het depot in Lelystad overgebracht naar de boekendepots in Amsterdam. De tekeningen en prenten hebben een plek gekregen in de depots van het RPK.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

Geen

Bezoekers:

Geen

Aanwinsten:

Geen

WAAIERS

Algemeen:

De commissie bestond in 2013 uit Chris van Eeghen jr., Jannie Polak en Nettie Cassee.

Jannie Polak en Nettie Cassee zijn in 2013 zeventien maal bijeen gekomen.

Er is voortgegaan met het vervaardigen van een goede berging (bakjes uit zuurvrij karton met daarin een vakverdeling uit polyethyleen) voor de waaiercollectie van mej. Isa van Eeghen en het ompakken van de waaiers in deze nieuwe voorzieningen. Het afgelopen jaar zijn er 34 dozen gevuld, met elk 18-20 waaiers. Het maken van de bergingen en het ompakken van alle waaiers zal nog geruime tijd in beslag nemen. Na de verhuizing van het KOG naar de Teekenschool kan de commissie voor het maken van de bakjes gebruik maken van een ruimte van de afdeling Papierrestauratie in het Ateliergebouw. Het ompakken gebeurt in het depot Fotografie, waar de waaiers worden bewaard.

Charlotte van Rappard heeft het initiatief genomen in samenwerking met Kasteel Heeswijk, bij Den Bosch, aldaar een waaier tentoonstelling te organiseren. Het thema is Chinese waaiers. De tentoonstelling zal naar verwachting plaats vinden in de zomer van 2014.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

Geen

Bezoekers:

Geen

Aanwinsten:

- Waaier van struisvogelveren in 1929 door de moeder van aanbieder in Nederlands Indië gekocht in 1929 (11 oktober van mevrouw Van Oostrom-Geleijns, Zaltbommel).

ZEGELS EN CHARTERS

Algemeen:

De leden van de commissie Cees Verk en Gerrit van Herwijnen hebben in 2013 in 14 bijeenkomsten bij het kantoor van het KOG 154 van de 166 oorkonden in tweede lezing nader bestudeerd en de presentatie / beschrijving van deze oorkonden voorbereid.

Daarnaast is door de commissieleden per computer bij archieven, musea, bibliotheken en andere instellingen gezocht naar gegevens m.b.t. de inhoud van de oorkonden.
Bruikleen: UBA, Bijz. Collecties, tentoonstelling Vrouwen.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

- Bijzonder Collecties, Universiteit van Amsterdam, 1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis, 15.02-20.05.2013: *Oorkonde van 17 maart 1259 voor de abdij van Rijsburg met de zegels van Aleid van Henegouwen, Elisabeth van Brunswijk, Machteld van Brabant en Richardis van Holland*

Bezoekers:

Twee vragen (per e-mail) n.a.v. de zegelverzameling en de deskundigheid van de commissieleden

Aanwinsten:

Geen

VOORWERPEN VAN GESCHIEDENIS EN KUNST

Algemeen:

In de commissie hebben zitting: Bert Vreeken, Jet Pijzel-Dommisse, Dirk-Jan Biemond.

De commissie is dit jaar niet bijeen geweest

Bruikleen aan tentoonstellingen:

- Wallraf-Richartz-Museum, Keulen, *The painters' secrets - Cologne circa 1400*, 20.09.2013- 09.02.2014: Bourgondisch schild met het geschilderde wapen van Keulen (NG-KOG-2517-B)

Bezoekers:

Velen aan opstelling in Rijksmuseum

Aanwinsten:

Geen

SCHILDERIJEN

Algemeen:

In de commissie hebben zitting: Jenny Reynaerts, Nobert Middelkoop, Yuri van der Linden.

De commissie is blij dat een flink aantal schilderijen uit de KOG-collectie weer op zaal te zien is in het Rijksmuseum. Te weten:

- SK-C-1529 Het slot Berckenrode in Heemstede na de brand, Jan ten Compe, 1747
- SK-C-1530 De achterzijde van het slot Berckenrode in Heemstede na de brand, Jan ten Compe, 1747
- SK-C-515 Portret van Cornelis Ploos van Amstel, Jacobus Buys, 1766
Zalen 19de eeuw
- SK-C-1535 Het Raampoortje in Amsterdam, Wouter Johannes van Troostwijk, 1809

Bruikleen aan tentoonstellingen:

Vanwege de verhuizing van de collectie en de nieuwe presentaties hanteerde het Rijksmuseum in 2013 een bruikleenstop.

Bezoekers:

Velen aan opstelling in Rijksmuseum

Aanwinsten:

Geen

HOOGLERAAR

Verslag over 2013 en eerste maanden 2014

Prof. dr. A.A.M. de Jong, bijzonder hoogleraar Nederlandse cultuurgeschiedenis, in het bijzonder de studie der voorwerpen, bijzondere leerstoel vanwege het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap.

Onderwijs***Masterwerkgroep***

In september 2013 startte voor de tweede maal de masterwerkgroep *Kunst en geschiedenis in één museale presentatie: kruisbestuiving of stoorzender?*

Negen studenten namen deel aan de werkgroep. Bezocht werden het Rijksmuseum, het Zeeuws Museum en het Fries Museum.

Alle studenten haalden voldoende resultaat, sommigen waren buitengewoon goed.

Gatcolleges

- De veranderende opvattingen over volkscultuur en de geschiedenis van het Nederlands Openluchtmuseum, aan de Erasmus Universiteit in de bachelor collegereeks van Stijn Reijnders, Rotterdam 13 febr. 2013 en nogmaals 23 sept

- De rol van genootschappen bij de vorming van museale collecties, aan de Radboud Universiteit in het onderzoekscollege voor masterstudenten van Joost Rosendaal en Stefaan Marteel, Nijmegen 21 mei.

Begeleiding van masterscripties

Masterscriptie van Clémence de Heij, Developing educational tools for children from 4 to 6 in the Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem (in voorbereiding).

Stagebegeleiding

- Stage Clémence de Heij in het Stewart Museum, Montreal, met name ontwikkeling van een educatief programma voor gezinnen

- Stage Lotte van Schellen in het Centraal Museum Utrecht, met name meewerken aan tentoonstelling Jan van Scorel, Sede Vacante 1523, Paul Teng aan de Tekentafel.

Promotiebegeleiding

Voortzetting promotiebegeleiding van Winnie Verbeek die een proefschrift voorbereidt onder de werktitel: Van verzuiling naar secularisatie: veranderingen in de presentatie van christelijk religieus erfgoed van 1853 tot heden; copromotor: prof. dr. E.J. Sluijter

Copromotor van Hermine Pool die een proefschrift voorbereidt over de invloed van theologische en religieuze opvattingen op de vorming van collecties en presentatie in het Bijbels Museum; promotor: prof. mr. dr. P.J.E. Chatelion Cournet.

Promotiecommissie

Lid van de promotiecommissie voor de promotie van Sophie Elpers aan de UvA op het proefschrift *Erfenis van het verlies. De strijd om de wederopbouw van boerderijen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog* op 24 januari 2014 (promotor prof. dr. Peter Romein, copromotor dr. Hester C. Dibbits).

Onderzoekinteresses Ad de Jong

- * musealiering/betekenisverandering objecten: de transitie van een oorspronkelijke betekenis via musealisering naar een cultuurhistorische betekenis
- * musea en nationale/regionale/lokale identiteit
- * presentatiegeschiedenis musea, onder andere vraagstukken rond de combinatie van kunst en geschiedenis in museale presentaties
- * geschiedenis van historische genootschappen die verzamelingen hebben aangelegd, zoals het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, het Fries Genootschap, het Zeeuws Genootschap en het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap
- * 'hoge' en 'lage' cultuur in musea
- * openluchtmusea
- * invloed Scandinavische musea op Nederlandse musea

In 2013 werd vooral onderzoek gedaan naar de combinatie van kunst en geschiedenis in museale presentaties. Het onderzoek naar de historische genootschappen werd voortgezet en uitgebreid.

Publicaties (selectie)

- Ad de Jong, 'Allemaal familieleden van Nurks? Particulieren aan de wieg van Heemschut en Openluchtmuseum', in: Willem Heijbroek en Ton Gijsbers (ed.), *De waarheid in pacht?! Symposium van de Bond Heemschut als afsluiting eeuwefeestactiviteiten op 11 november 2011 in het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem*, Amsterdam, 2012, p. 9-15.
- Ad de Jong, 'Cultuurbehoud en burgerzin. De rol van genootschappen bij de vorming van museale collecties', *De Maasgouw* 132 (2013) 1, p. 20-28.
- Ad de Jong, 'The first open air museums. Innovative institutions for strengthening feelings of community and national identification', in: Nikola Krstovic (ed.), *Open air museums: Founding fathers* (in voorbereiding, verschijnt 2014).

Lezingen (selectie)

- 'Schets van de ontwikkeling van verzamelende genootschappen in Nederland', voor het 150-jarig jubileum van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, Eijsden 12 jan. 2013
- 'Tussen individuele mecenas en "crowdfunding". Een hernieuwde rol voor de verzamelende genootschappen in het museale veld?' Gehouden voor het KOG, Amsterdam 16 dec 2013
- 'Verzamelen bij volle maan. Oudheidkundige genootschappen en hun museale initiatieven in de negentiende en twintigste eeuw'. *10th Allard Pierson Lecture, Amsterdam 27 maart*.

Afscheid

Per 1 januari 2014 eindigde de termijn van vijf jaar voor de bekleding van de bijzondere leerstoel van het KOG.

Ter gelegenheid van het afscheid van Ad de Jong organiseerde het KOG op 14 februari 2014 een symposium gewijd aan het onderwerp van de masterwerkgroepen van de afgelopen twee jaar onder de titel: 'Zou Huizinga tevreden zijn? Gemengde presentatie van kunst en geschiedenis: kruisbestuiving of stoorzender?'

Het symposium vond plaats in de doopsgezinde Singelkerk en genoot de belangstelling van circa 200 deelnemers. Het werd geleid door Hester Dibbits, lector aan de

Reinwardt Academie. Sprekers waren Hendrik Henrichs, senior docent-onderzoeker en cultuurhistoricus aan de Universiteit Utrecht; Eric Jan Sluiter, emeritus hoogleraar Kunstgeschiedenis van de Nieuwere Tijd aan de UvA; Saskia Bak, directeur van het Fries Museum en Prinsessehof in Leeuwarden en James Kennedy, hoogleraar Nederlandse Geschiedenis sinds de Middeleeuwen aan de UvA.

Ad de Jong gaf in een afsluitende bijdrage een aantal conclusies weer uit de onderzoeken van zijn studenten, waaronder de constatering dat musea met gemengde collecties de bezoekers duidelijker moeten maken wat hun te wachten staat. Tot slot sprak Mirjam Hoijtink Ad de Jong namens de capaciteitsgroep Algemene Cultuurwetenschappen van de UvA toe.

